

Poziție referitoare la proiectul de Ordin de Ministru din data de 05.07.2017 privind nivelul de intervenție în cazul speciilor urs și lup, în interesul sănătății și securității populației și în scopul prevenirii unor daune importante

Introducere

Conservarea speciilor de carnivore mari (urs brun, lup, râs) trebuie să reprezinte o parte integrantă a conservării naturii. Prădători de vârf, aceste specii joacă un rol-cheie în menținerea sănătății ecosistemelor, echilibrând balanța ecologică și contribuind la menținerea unui nivel ridicat al biodiversității. Omul beneficiază în final de toate aceste servicii pe care le furnizează carnivorele mari, cu costuri incomparabil mai mici decât în cazul în care ele ar trebui prestate de către acesta. Dacă în multe zone din Europa sunt pe cale de dispariție sau au dispărut deja, noi ne mai putem mândri cu aceste specii emblematice nu doar pentru Carpați, ci și pentru întregul continent.

Aceste specii au nevoie însă de teritorii întinse pentru satisfacerea tuturor nevoilor biologice, motiv pentru care interacțiunea acestora cu omul într-o formă sau alta este inevitabilă. Această interacțiune care deseori duce la conflicte între oameni și carnivore este cauzată și de intruziunea omului în habitatele acestor specii. Frecvent oamenii și carnivorele utilizează în anumite perioade ale anului aceleași habitate și aceleași tipuri de resurse, cele din urmă fiind uneori produse cu costuri de către oameni etc. De aceea, pentru a avea populații viabile de carnivore mari pe termen lung, este necesar pe de o parte ca oamenii să învețe să împartă habitatul cu aceste specii, iar pe de altă parte, să prevină și să evite potențialele conflicte.

Principalele probleme care au condus la nivelul actual al conflictelor cu carnivorele mari în România

După aderarea României la UE, fapt ce a întărit statutul de protecție al acestor carnivore, vânătoarea, în special la speciile urs brun și lup, a continuat în baza derogărilor de la acest statut special, prin cote de recoltă (denumite ulterior de intervenție) care au crescut de la un an la altul. Deși cotele au fost justificate de obiective de „menținere a populației sub control” și de reducere a pagubelor, opinia unor factori interesați este că atât numărul pagubelor provocate de aceste două specii, cât și populația au crescut peste un nivel la care toleranța socială poate fi amenințată. În acest context credem că sistemul implementat în perioada 2007-2017 nu a oferit rezultatele așteptate de către public, factorii interesați și de către autorități.

1. Această creștere a numărului de pagube a fost alimentată de un sistem de management cinegetic orientat în special către profit economic și nu spre conservarea speciilor de carnivore. Această abordare a destructurat în special populația de urși bruni prin eliminarea/împușcarea cu precădere a masculilor dominanți, utilizând practici la limita legii, precum condiționarea lor prin hrănire artificială excesivă și repetată. Efectul imediat, pe care îl resimțim în acest moment, este faptul că, în special în zonele în care s-a hrănit excesiv, în cadrul populației de urși bruni clasa de vârstă predominantă este cea

a indivizilor tineri, care provoacă frecvent cele mai multe conflicte cu oamenii. Hrănirea excesivă cu diferite scopuri este o practică obișnuită, fapt ce induce schimbări în comportamentul indivizilor în sensul creșterii toleranței față de om (acești urși, pe lângă faptul că sunt mai curajoși datorită lipsei de experiență, devin obișnuiți cu prezența omului).

2. Intruziunea și deranjul provocat de om în habitatul carnivorelor mari prin lucrări silvice executate simultan pe suprafețe mari, culegerea haotică de fructe de pădure la scară industrială pe o perioadă mai lungă de timp, utilizarea abuzivă a mijloacelor motorizate în păduri și la altitudini mai mari etc. sunt activități antropică ce influențează distribuția spațială a acestor specii. În relație cu condiționarea față de hrana de origine antropică, distribuită intenționat sau neintenționat, anumite zone care nu erau populate permanent de carnivore mari sunt în prezent utilizate mai intens.

3. Fragmentarea și reducerea habitatelor carnivorelor mari de infrastructura liniară de transport, dezvoltarea rezidențială, dezvoltarea infrastructurii turistice și de vizitare etc. este de asemenea un factor care induce modificări în ceea ce privește distribuția carnivorelor mari la nivel de peisaj și poate fi generatoare de conflicte cu carnivorele mari.

4. Gestionarea precară a deșeurilor menajere, în special în comunitățile rurale din proximitatea zonelor populate cu carnivore mari, amplifică șansa conflictelor cu oamenii. O bună gestionare a acestor deșeuri nu ar atrage ursul brun în localități, ceea ce ar reduce practic incidența conflictelor.

5. Lipsa susținerii și promovării implementării unor măsuri adecvate de prevenire a conflictelor (cum ar fi garduri electrice dimensionate în funcție de specia căreia i se adresează sau câini specializați la stâne) în zonele cu carnivore mari duce la conflicte directe cu oamenii. Există o mulțime de exemple de bună practică în alte țări populate cu carnivore mari unde aplicarea unor asemenea măsuri a redus cu până la 100% conflictele cu aceste specii. Strâns legat de implementarea unor asemenea măsuri este și sistemul de compensare a pagubelor care nefiind deplin funcțional în țara noastră, uneori acceptanța față de carnivorele mari scade și astfel se pot încuraja actele de braconaj.

Referitor la propunerea de Ordin de Ministru

În acest context, salutăm inițiativa Ministerului Mediului de a gestiona și soluționa prin măsuri derogatorii de la statutul de protecție a speciilor urs brun și lup, cazurile în care sănătatea, securitatea sau integritatea oamenilor ar putea fi amenințată. Subscriem și la faptul că aceste măsuri ar trebui implementate în cazul producerii de către acest specii a unor pagube importante de natură socio-economică, însă credem că termenul „prevenirea producerii unor pagube” este interpretabil și necesită o definire mai exactă în acest ordin.

La art. 1, alin. 1) se specifică faptul că: „(...) măsurile derogatorii să nu fie în detrimentul menținerii populațiilor speciilor menționate într-o stare de conservare favorabilă în arealul lor natural (...)”. Pentru a putea aplica acest ordin, ar trebui să fie disponibile mai multe date cantitative și calitative despre

populațiile celor două specii de carnivore, inclusiv despre trendul și dinamica populațională, calitatea habitatelor etc. Această necesitate vine din obligația de a ne putea raporta la starea de conservare a acestor specii în analiza efectului pe care recoltările le pot avea asupra populațiilor. În populații gestionate corespunzător nivelul cotelor poate varia în timp și spațiu funcție de obiectivele propuse și rezultatele pe care intervenția le produce.

Legat de prevederile art. 3, alin. 2), considerăm necesar ca procesul de acordare a derogării în vederea recoltării să fie unul transparent. În acest sens propunem crearea pe pagina de internet a Ministerului Mediului a unei secțiuni dedicate derogărilor, prin care să se poată consulta documentația care a stat la baza cererii din partea gestionarilor fondurilor cinegetice și urmări, în timp real, stadiul acestor solicitări. Această transparență este justificată de necesitatea reconcilierii factorilor interesați și de menținerea unui nivel de informare optim care să permită analize și discuții pertinente în baza aceluiași set de informații.

La art. 3, alin. 4), propunem ca recoltarea exemplarelor să se poată realiza doar **de către personalul tehnic angajat al gestionarului fondului cinegetic**, împreună cu personal calificat din partea instituțiilor relevante ale statului. O asemenea prevedere are rolul de a asigura o intervenție obiectivă pentru recoltarea indivizilor problemă în timp util și în folosul comunității.

Recomandările Platformei UE privind coexistența dintre oameni și carnivore mari

Pentru a facilita o discuție mai deschisă cu privire la modul în care se iau deciziile privitoare la managementul carnivorelor mari, Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România (AGVPS) și WWF România au organizat prin intermediul „Platformei UE privind coexistența dintre oameni și carnivore mari”, în perioada 8-9 iunie 2017, un atelier de lucru comun dedicat problematicei conservării și managementului carnivorelor mari din România (declarația finală este anexată). Participanții au convenit că **managementul carnivorelor mari trebuie întemeiat pe dovezi științifice temeinice, utilizându-se cele mai bune date disponibile și cele mai demne de încredere**. Aceasta ar trebui să implice cercetare continuă, dezvoltarea și integrarea metodelor de monitorizare cu implicarea tuturor grupurilor de interes în colectarea datelor.

Împreună cu reprezentanții Platformei UE, s-au identificat următoarele obiective ca fiind prioritare pentru îmbunătățirea managementului carnivorelor mari:

- Crearea unui proces incluziv, transparent, pe baza căruia să se poată aborda în mod eficient problemele carnivorelor mari;
- Elaborarea unei politici clare pentru deciziile privitoare la managementul carnivorelor mari;
- Îmbunătățirea metodologiei de monitorizare a carnivorelor mari;
- Crearea unei scheme de compensare eficiente pentru pagubele cauzate de carnivorele mari;

- Aplicarea urgentă a unui sistem de gestionare eficientă a urșilor-problemă. Interdicția de vânătoare actuală nu soluționează această problemă;
- Crearea unei motivații economice pentru abordarea problemelor legate de coexistență, utilizând reputația recunoscută a României ca destinație pentru carnivore mari.

Alte propuneri din partea noastră pentru îmbunătățirea managementului carnivorelor mari

Pe lângă recomandările Platformei UE privind coexistența dintre oameni și carnivore mari, propunem:

- Operaționalizarea intervențiilor în cazuri de urgență prin echipe specializate competente, pentru relocarea sau, în ultimă instanță recoltarea indivizilor de urs brun sau lup problemă.
- Agrearea planurilor de management pentru speciile urs brun și lup printr-un proces participativ cu toți factorii cheie interesați pornind de la obligațiile pe care le are România de a asigura statutul de conservare favorabilă a acestor specii.
- Demararea unui proces de analiză a modului în care sistemul aplicat în perioada 2007-2017 a fost implementat, cu scopul de a identifica problemele ce au condus la situația actuală și propunerea unui nou sistem de management cinegetic în care vânătoarea să fie poziționată corect și etic. Considerăm chiar dacă nu agreăm, că în condițiile actuale din România, realizarea vânătorii în scop comercial respectiv valorificare economică directă este posibilă în condițiile în care informațiile privind populația sunt acceptabile și planurile de acțiune propun un sistem eficient, transparent și controlabil de valorificare a unui procent din populație cu condiția ca acest sistem să servească conservării speciilor și nu strict intereselor financiare ale unor persoane sau grupuri de persoane.
- Transparență la toate nivelurile în ceea ce privește colectarea, prelucrarea și interpretarea datelor și dar și la găsirea de soluții. De asemenea cerem transparență și în ceea ce privește centralizatoarele la nivel național privind evaluările de efective, pagubele plătite sau neplătite, derogările aplicate, mortalități în laț și pe rutele de transport etc. Aceste date trebuie să fie accesibile pentru a permite analize pertinente și transparente pe viitor. Diversificarea studiilor și lucrul pe aceleași seturi de date nu poate decât să susțină procesul administrativ și politic de luare a deciziilor.
- Subvenționarea implementării de măsuri de prevenire sau reducere a pagubelor și conflictelor cum ar fi instalarea de garduri electrice, utilizarea de câini de pază specializați, din rase selectate pentru protejarea turmelor de animale domestice etc. Conform Directivei Habitatare asemenea măsuri ar trebui implementate cu prioritate pentru a menține coexistența dintre oameni și carnivore mari.
- Dezvoltarea unui sistem de alocarea a unor fonduri pentru acoperirea cheltuielilor gestionarilor fondurilor de vânătoare ocazionate de managementul carnivorelor mari, în situația în care intervențiile lor sunt destinate reducerii conflictelor și asigurarea siguranței publice. Credem că poate fi considerată și analizată oportunitatea unui sistem de subvenționare sau de creare a unor facilități fiscale în condițiile

în care aplică măsuri de conservare stabilite în planurile de management dar sunt supuși unei interdicții de a practica vânătoarea la trofeu.

- Reglementarea strictă a hrănirii artificiale și a locațiilor unde aceasta se poate practica. Pentru a nu favoriza schimbările de comportament ale urșilor bruni în primul rând, acest tip de hrănire ar trebui reglementat strict. În prezent nicio autoritate a statului român nu poate oferi informații clare privind amploarea acestui fenomen ce nu mai are de multă vreme legătură cu un management cinegetic echilibrat. Estimăm că numărul hrănitivilor la urs este în medie de cel puțin 5 pe un fond cinegetic ceea ce face ca în prezent în arealul ursului să fie prezente un număr de cel puțin 5000 de hrănitivi. Considerăm hrănitul artificial ca fiind o unealtă utilă doar în contextul în care se demonstrează a fi necesar conservării speciei și este realizat în mod corespunzător.
- Informarea gestionarilor asupra resurselor financiare din categoria fondurilor nerambursabile la care au acces și pe care le pot utiliza pentru îndeplinirea obiectivelor de management. În același spirit, credem că menținerea sau înființarea de ogoare de vânat cu sprijin financiar guvernamental sub formă de subvenție reprezintă un instrument util de care pot beneficia gestionarii și proprietarii de terenuri și care poate produce efecte benefice asupra speciilor de faună respectiv asupra reducerii conflictelor.
- Demararea unor programe de conștientizare la nivel național și în zonele unde există carnivore mari, privind importanța acestor specii, precum și modalitățile de a preveni și/ sau reduce conflictele și pagubele.
- Integrarea datelor existente din proiecte POS Mediu, LIFE, fonduri Norvegiene, etc. respectiv a recomandărilor făcute în cadrul acestor proiecte în procesul de îmbunătățire a managementului speciilor de carnivore și promovarea continuării studiilor și cercetărilor în acest domeniu.

În concluzie, acest OM cu modificările propuse mai sus este o soluție de compromis pentru creșterea acceptanței sociale față de carnivore mari. Dezaprobăm faptul că acest ordin vine ca urmare a tensiunilor sociale și a manifestațiilor publice din ultima perioadă și recomandăm Ministerului Mediului adoptarea de urgență a unui plan de acțiuni menit să asigure cu adevărat un management eficient al populațiilor de carnivore mari. Rămânem deschiși la identificarea celor mai bune măsuri și soluții în acest sens.